

NJ 1982/323

HOGE RAAD

23 april 1982, nr 11 879.

(Mrs Ras, Snijders, Martens, Van den Blink, Verburgh; A-G Franx).

RvdW 1982, nr 89.

BW artt. 1903 en 1959; K art. 294

[Essentie] Brandverzekering; **bewijs**.

De stelling dat het in art. 294 K bedoelde **bewijs** door de **verzekeraar** niet door middel van **vermoedens** kan worden geleverd, vindt in haar algemeenheid geen steun in het recht.

[Tekst] X, te G, eiser tot cassatie, adv. Mr H.A. Groen, tegen

NV Interpolis schade, gevestigd te Tilburg, verweerster in cassatie, adv. Mr J.L.W. Sillevius Smitt.

Arrest HR

1. Het geding in feitelijke instanties

Bij exploit van 18 jan. 1979 heeft X Interpolis gedagvaard voor de Rb. te Breda en haar veroordeling gevorderd tot betaling aan X van f 134 927 wegens brandschade uit hoofde van een tussen pp. gesloten verzekeringsovereenkomst.

Nadat Interpolis zich tegen die vordering had verweerd met de stelling dat zij niet tot vergoeding van de schade gehouden was, omdat X de brand zelf had gesticht, heeft de Rb. bij vonnis van 9 okt. 1979 Interpolis toegelaten te bewijzen dat de brand door X zelf was gesticht. Tegen dit vonnis is Interpolis in hoger beroep gekomen bij het Hof te 's-Hertogenbosch. Bij tussenarrest van 24 sept. 1980 heeft het Hof het vonnis van de Rb. vernietigd en Interpolis toegelaten door getuigen **bewijs** te leveren van feiten en omstandigheden waaruit kan worden afgeleid dat X de litigieuze brand heeft gesticht. Na gehouden getuigenverhoren heeft het Hof bij eindarrest van 3 maart 1981 aan X diens vordering ontzegd. 's Hof's arresten zijn aan dit arrest gehecht.

2. Het geding in cassatie

X heeft beroep in cassatie ingesteld tegen beide arresten van het Hof; de cassatiedagvaarding is aan dit arrest gehecht en maakt daarvan deel uit. Interpolis heeft geconcludeerd tot verwerping van het beroep.

De zaak is bepleit door de advocaten van pp.

De Adv.-Gen. Franx heeft geconcludeerd tot verwerping van het beroep.

3. Beoordeling van cassatiemiddel

(3.1 Mede blijkens de bij pleidooi gegeven toelichting verdedigt het middel in onderdeel 2 de stelling dat het in art. 294 K bedoelde **bewijs** door de **verzekeraar** niet door middel van **vermoedens** kan worden geleverd. Die stelling vindt in haar algemeenheid geen steun in het recht.

3.2 Waarom, zoals het onderdeel subs. aanvoert, de **verzekeraar** in het onderhavige geval niet zou kunnen volstaan "met een bewijslevering door **vermoedens** in voege als door het Hof opgedragen", valt niet in te zien.

3.3 Dat het Hof aan de omstandigheid dat is komen vast te staan dat X onwaarheid heeft gesproken toen hij van het begin af aan heeft ontkend omstreeks het tijdstip waarop de brand in zijn woning werd ontdekt in de nabijheid van die woning te zijn geweest de gevolgtrekking heeft verbonden, dat hij die brand heeft gesticht, is, anders dan het onderdeel stelt, niet onbegrijpelijk.

4. Beslissing

De HR:

verwerpt het beroep;

veroordeelt X in de kosten op de voorziening in cassatie gevallen, tot aan deze uitspraak aan de zijde van de gemeente begroot op f 305,45 aan verschotten en f 1700 voor salaris.

Tussenarrest Hof 's Hertogenbosch

(Post alia):

X heeft in eerste aanleg gevorderd de veroordeling van Interpolis tot betaling van f 134 927 wegens brandschade uit hoofde van een tussen pp. gesloten verzekeringsovereenkomst, doch Interpolis ontkende tot vergoeding van die schade gehouden te zijn omdat X zelf de brand had gesticht of doen stichten en concludeerde tot afwijzing van X's vordering.

In het vonnis waarvan beroep overwoog de Rb. ten aanzien van het recht:

Als gesteld en niet (voldoende) betwist staat tussen pp. het navolgende vast:

Op 5 juni 1973 heeft X zijn aan de ... weg te G gelegen woonhuis met garage, alsmede de daarin aanwezige huishoudelijke inboedel, bij Interpolis verzekerd tegen de gevaren van brand. Die opstallen en inboedel zijn op 30 okt. 1975 vrijwel geheel vernield door brand. De daaruit voor X voortvloeiende schade bedraagt, berekend op basis van de door pp. gesloten overeenkomst f 134 927;

X vordert van Interpolis voormeld schadebedrag. Interpolis betwist onder verwijzing naar art. 294 K haar gehoudenheid die schade te voldoen, daartoe stellende dat zij op grond van na te melden omstandigheden tot het inzicht is gekomen dat X de brand zelf gesticht heeft en dat, toen de brand eenmaal was ontstaan,

deze door X's aanmerkelijke schuld of nalatigheid is blijven voortbestaan en zich heeft uitgebreid. Interpolis brengt een afschrift van een door de groep H van de rijkspolitie naar aanleiding van de brand opgemaakt p.-v. in het geding.

Interpolis stoelt haar inzicht op de door haar gestelde omstandigheden, dat X ten tijde van de brand in een echtscheidingsprocedure was verwickeld, dat hij in verband daarmee vol wrok zat en zijn echtgenote die als "voorlopige voorziening" had verzocht de woning toegewezen te krijgen, de woning niet gunde, dat hij op de dag van de brand tussen 09.30 en 10.00 uur alleen in of bij de woning was, dat op grond van tegenover de politie afgelegde verklaringen moet worden aangenomen dat X tussen genoemde tijdstippen hard optrekkend in een witte Volkswagen van het erf bij zijn woning is weggereden alsmede dat het huis even later vol rook stond, en dat X is blijven ontkennen dat hij met die Volkswagen rond genoemde tijdstippen bij zijn woning is geweest.

Voorts wijst Interpolis nog op het door de rijkspolitie ingestelde technisch onderzoek naar de oorzaak van de brand, dat doet vermoeden dat er in de woning met een spuitbus op de dakbetimmeringen en op de aanrechtdeurtjes brandbaar materiaal is aangebracht, en op de door X's echtgenote tegenover de politie afgelegde verklaring dat X op de dag waarop hij "de brief van de rechtbank" in huis kreeg, duivenvoer van de zolder naar de schuur heeft overgebracht en op de door X op de dag na de brand tegenover zijn schoonzuster met betrekking tot die brand gedane mededeling dat het een ongeluk was en dat hij dan in de bak thuis hoorde.

X bestrijdt het door Interpolis gevoerde verweer, zodat de Rb. Interpolis tot na te melden **bewijs** zal toelaten. De Rb. merkt hierbij thans reeds op dat - anders dan Interpolis meent - de door haar aan haar voormeld inzicht ten grondslag gelegde feiten en omstandigheden, indien zij al in rechte komen vast te staan, in onderling verband en samenhang beschouwd, op zichzelf nog niet zodanig vermoeden opleveren dat hieruit kan worden afgeleid dat X de brand zelf heeft gesticht.

Het door Interpolis ter afwering van de vordering mede gedane beroep op het feit dat, toen de brand eenmaal woedde, deze door aanmerkelijke schuld of nalatigheid is blijven voortbestaan en zich heeft uitgebreid, dient te worden verworpen nu - nog afgezien van de vraag of het met betrekking tot de brandverzekering bestaande wettelijke systeem zich niet tegen een zodanig beroep verzet - Interpolis te dier zake geen tegenvordering heeft ingesteld.

Dienovereenkomstig liet de Rb. Interpolis toe tot het **bewijs** door getuigen dat voornoemde brand door X zelf is gesticht;

Ten aanzien van het recht:

1. O. dat Interpolis als grieven heeft aangevoerd dat de Rb. ten onrechte I. heeft geoordeeld, dat, zelfs indien in rechte zouden komen vast te staan de feiten en omstandigheden, door de Rb. opgesomd in de tweede alinea van pag. 2 van het vonnis (resp. zoals door appellante in prima gesteld), zulks op zich zelf nog niet zou opleveren zodanig vermoeden, dat daaruit kan worden afgeleid dat X - thans geintimeerde - de brand zelf heeft gesticht.
- II. heeft geoordeeld zoals zij deed in de laatste alinea van de r.o. van het beroepen vonnis.
- III. Op grond van overwegingen als hierboven bestreden, de einduitspraak volstrekt afhankelijk heeft gesteld van het door appellant te leveren **bewijs**, dat de brand door geintimeerde zelf is gesticht, zulks terwijl de Rb. wist althans kon begrijpen, dat appellante dat **bewijs** niet anders zou kunnen bijbrengen, dan door het **bewijs** van feiten en omstandigheden als bij concl. van antwoord gesteld resp. door de uit die feiten en omstandigheden voortvloeiende zwaarwichtige **vermoedens**, hebbende bovendien de Rb. ten onrechte miskend, dat op de eindbeslissing mede van invloed diende te zijn - althans zou kunnen zijn - het **bewijs** van eventuele schuld of nalatigheid van geintimeerde aan het voortbestaan en de uitbreiding van de brand, zodat ook op die mogelijke schuld of nalatigheid de bewijsopdracht (mogelijkheid) betrokken had dienen te zijn.
2. O. dat als onweersproken vast staat dat, toen in de ochtend van 30 okt. 1975 X' echtgenote met een dochtertje de echtelijke woning verliet, X zelf alleen in die woning achterlatend, er van brand in die woning nog geen sprake was, alsmede dat X korte tijd nadien die woning heeft verlaten, zich heeft begeven naar zijn in G wonende broer en vandaar met de witte Volkswagen (kevermodel) van die broer is weggereden;
3. O. dat Interpolis, zich beroepende op hetgeen daaromtrent blijkt het bij de stukken aanwezige p.-v. d.d. 12 mei 1976 van de groep H. der Rijkspolitie, door de getuigen Martina Spierings en Henricus van Erp is verklaard, heeft gesteld dat X met die Volkswagen van zijn broer naar zijn woning is gereden en vandaar snel optrekkende is weggereden en dat toen de woning van X in brand bleek te staan; hetgeen X zowel tegenover de politie als in deze procedure heeft ontkend, beweerde dat hij vanaf de woning van zijn broer naar 's-Hertogenbosch is gereden en daarbij niet in de nabijheid van zijn woning is geweest;
4. O. dat het Hof - anders dan de Rb. - van oordeel is dat, indien als bewezen zou kunnen worden aangenomen dat X, omstreeks het tijdstip waarop door derden de brand in zijn woning werd ontdekt, in de nabijheid van die woning is geweest en zijn bewering van het tegendeel derhalve gelogenstraft zou worden, zulks op zichzelf reeds een zeer zwaarwichtig vermoeden zou opleveren, dat hij de brand heeft gesticht;
5. O. dat het Hof zich dan ook met de voorlaatste r.o. van de Rb. niet kan verenigen, evenmin als met de door de Rb. geformuleerde bewijsopdracht, die immers blijktens die overweging van de Rb. aldus moet worden verstaan, dat het **bewijs** door **vermoedens** hetwelk Interpolis zich voorstelde te leveren niet in aanmerking komt, doch Interpolis rechtstreeks **bewijs** van de gestelde brandstichting door X zou moeten leveren;
6. O. dat om deze reden het vonnis waarvan beroep niet in stand kan blijven;
7. O. dat het Hof de getuigen die tegenover de politie voor X belastende verklaringen hebben afgelegd zelf

wenst te horen alvorens in een beoordeling van die verklaringen te treden en daartoe aan Interpolis de hierna te formuleren bewijsopdracht zal verstrekken, aldus de zaak aan zich trekkende;

Rechtdoende:

Vernietigt het vonnis waarvan beroep en, alvorens verder te beslissen,

Laat Interpolis toe door getuigen **bewijs** te leveren van feiten en omstandigheden waaruit kan worden afgeleid dat X de litigieuze brand heeft gesticht; enz.

Eindarrest Hof 's-Hertogenbosch

(Post alia):

2. Voor het Hof hebben verklaard - de getuige Martina J.M. Spierings:

"Zoals ik destijds op 5 maart 1976 reeds aan de politie heb verklaard, bevond ik mij op donderdag 30 oktober 1975 rond half tien 's morgens in de huiskamer van mijn woning ...weg 2 te G. Het raam van die huiskamer geeft uitzicht op die weg.

Ik hoorde toen een auto opvallend hard optrekken en weggrijden. Ik keek naar buiten en zag dat het een witte volkswagen was, die volkswagen reed van mij uit gezien van links naar rechts. Tijdens het passeren langs het raam zag ik dat de bestuurder van die auto was X, mijn zwager, die woont aan de ...weg 2a, onmiddellijk naast mijn woning. Die woning ligt vanaf de straat gezien rechts naast mijn woning.

Ik kan mij in de persoon van de bestuurder beslist niet hebben vergist."

"Ik heb pas gezien dat het huis van X in brand stond toen ik op de eerste verdieping van mijn huis was om de bedden op te maken.

Beneden was dat niet te zien vanwege de dichte begroeiing tussen de tuinen van de huizen. Toen ik het zag, brandde het huis al heel erg, het stond in lichterlaaie."

"De volgende dag kwam ik X tegen bij diens afgebrande woning. Ik was in gezelschap van mijn zuster, de vrouw van X. Ik heb verband gelegd tussen het feit dat vanwege de slechte verstandhouding met zijn vrouw, hij de echtelijke woning zou moeten verlaten en het afbranden van die woning. Daarom zei ik toen tegen hem:

"Hendrik dat je dat de kinderen toch kunt aandoen." Hij zei daarop: "ach, het is een ongeluk, dan hoor ik in de bak thuis"."

- de getuige Henricus J.P. van Erp:

"Ik herinner mij nog dat in de ochtend van 30 okt. 1975 brand heeft gewoed in het pand ...weg 2a te G.

Ik fietste over de ...weg enkele honderden meters verwijderd van het huis van X, toen ik van het erf van diens woning een witte volkswagen zag vertrekken.

Harder dan normaal optrekkend kwam die volkswagen mij tegemoet. Als ik destijds verklaard heb dat het een witte Volkswagen kever-model was, dan is dat ook zo, die volkswagen is mij dus gepasseerd."

"Toen ik vervolgens langs het huis van X fietste, zag ik dat er rook uitkwam, dat kan niet rook alleen zijn geweest uit de schoorsteen want dan zou die rook mij niet zijn opgevallen. Ik ben afgestapt."

"Als ik destijds voor de politie heb verklaard dat het tijdstip waarop ik de witte volkswagen bij het huis van X zag weggrijden rond kwart voor tien 's morgens was, dan zal dat ook zo zijn. Tussen het moment waarop ik voor die woning afstapte en dat waarop ik aan de achterzijde van die woning zag dat de vlammen naar buiten sloegen, zijn slechts enkele minuten verlopen."

de getuige Gerardus J.M. Baten, wachmeester 1e klasse der rijkspolitie:

"Ik heb destijds tesamen met mijn collega Baakman p.-v. opgemaakt inzake de brand die op 30 okt. 1975 heeft gewoed in het pand ...weg 2a te G., waarvan X de bewoner was."

"Naar aanleiding van de door H.J.P. van Erp afgelegde verklaring kan ik nog zeggen dat vanaf de straat gezien links van de woning van X een oprit naar een garage is.

Als Van Erp verklaart dat hij X van het erf van diens woning zag weggrijden dan kan hij daarmee alleen bedoeld hebben dat X wegreed vanaf die oprit."

3. Met deze elkaar aanvullende en ondersteunende getuigenissen is bewezen dat X in de onmiddellijke nabijheid van zijn woning is geweest omstreeks het tijdstip waarop werd ontdekt dat in die woning brand was uitgebroken; hetgeen, zoals reeds in het tussen-arrest is overwogen, de gevolgtrekking wettigt dat hij die brand heeft gesticht. Dit laatste vindt nog steun in hetgeen de getuige Spierings heeft verklaard over een gesprek tussen haar en X op de dag na de brand.

4. Van tegenstrijdigheid tussen het getuigenis van Spierings en dat van Van Erp, waarop X zich beroept, is geen sprake. Met name ook niet voor wat betreft het tijdstip waarop die getuigen de witte Volkswagen hebben waargenomen. Weliswaar heeft de getuige Spierings als het tijdstip van haar waarneming genoemd:

"omstreeks 9.30 uur", terwijl de getuige Van Erp als het tijdstip waarop hij de witte Volkswagen zag en hoorde optrekken "omstreeks 9.45" heeft opgegeven, doch daarmee zijn die verklaringen nog niet met elkaar in strijd. En uit hetgeen zij daarnevens hebben verklaard blijkt dat zij nagenoeg tezelfder tijd dezelfde witte Volkswagen hebben zien rijden.

5. X kan derhalve geen recht doen gelden op enige uitkering ingevolge de op 5 juni 1973 tussen hem als verzekerde en Interpolis als **verzekeraar** gesloten brandverzekering. Zijn desbetreffende vordering moet hem dan ook worden ontzegd. En, aangezien hij aldus in het ongelijk wordt gesteld, moet hij in de kosten van beide instanties worden verwezen;

Rechtdoende:

Ontzegt de geïntimeerde diens vordering; enz.

Cassatiemiddel:

Schending van het recht en/of verzuim van op straffe van nietigheid voorgeschreven vormen, doordien het

Hof op de in de bestreden arresten vervatte gronden - waarnaar hier verwezen moge worden - het vonnis, waarvan beroep, heeft vernietigd en mijn requirant diens vordering heeft ontzegt met zijn veroordeling in de kosten, zulks ten onrechte om de navolgende, zonodig in onderling verband en samenhang te beschouwen, redenen:

1. In het tussenarrest - r.o. 4 - heeft het Hof overwogen, van oordeel te zijn dat, indien als bewezen zou kunnen worden aangenomen dat X, omstreeks het tijdstip waarop door derden de brand in zijn woning werd ontdekt, in de nabijheid van die woning is geweest en zijn bewering van het tegendeel derhalve gelogenstraft zou worden, zulks op zichzelf reeds een zeer zwaarwichtig vermoeden zou opleveren, dat hij de brand heeft gesticht;

Waarop het Hof doet volgen - r.o. 5 -

dat het Hof zich dan ook met de voorlaatste r.o. van de Rb. niet kan verenigen evenmin als met de door de Rb. geformuleerde bewijsopdracht, die immers blijkens die overweging van de Rb. aldus moet worden verstaan, dat het **bewijs** door **vermoedens**, hetwelk Interpolis zich voorstelde te leveren niet in aanmerking komt, doch Interpolis rechtstreeks **bewijs** van de gestelde brandstichting door X zou moeten leveren; naar aanleiding waarvan het Hof Interpolis toegelaten heeft door getuigen **bewijs** te leveren van feiten en omstandigheden waaruit kan worden afgeleid dat X de litigieuze brand heeft gesticht.

2. Bij deze overwegingen miskent het Hof, dat de **verzekeraar** eerst dan ontslagen is van de verplichting tot voldoening der schade, indien hij bewijst dat de brand door merkelijke schuld of nalatigheid van de verzekerde zelf veroorzaakt is. De **verzekeraar** dient ten deze rechtstreeks **bewijs** te leveren, hij kan althans niet volstaan met een bewijslevering door **vermoedens** in voege als door het Hof opgedragen, kan dat althans niet in het onderhavige geval.

3. In zijn eindarrest - r.o. 3 - overweegt het Hof, dat is bewezen

dat X in de onmiddellijke nabijheid van zijn woning is geweest omstreeks het tijdstip waarop werd ontdekt dat in die woning brand was uitgebroken; hetgeen, zoals reeds in het tussenarrest is overwogen, de gevolgtrekking wettigt dat hij die brand heeft gesticht.

Deze overweging is onbegrijpelijk, nu (niet zondermeer) valt in te zien, hoe de aanwezigheid van X in de onmiddellijke nabijheid van zijn woning omstreeks het tijdstip waarop werd ontdekt dat in die woning brand was uitgebroken, de gevolgtrekking wettigt, dat hij die brand heeft gesticht, ook dan niet, indien het **bewijs** van zijn aanwezigheid in de onmiddellijke nabijheid van zijn woning zijn bewering van het tegendeel zou logenstraffen.

En op grond van (een of meer onderdelen van) dit middel de bestreden beslissingen van het Hof te 's-Hertogenbosch te horen vernietigen, met zodanige verdere beslissing als de HR zal vermenen te behoren; kosten rechtens.

[Mening] Conclusie Adv.-Gen. Mr Franx

1. Toen het woonhuis van thans eiser tot cassatie, X, op 30 okt. 1975 door brand vrijwel geheel was vernield, weigerde de wederpartij, Interpolis, bij wie het huis tegen de gevaren van brand was verzekerd, uitkering van de verzekerde som (ad ca f 135 000) met een beroep op art. 294 K. De Rb. Breda liet bij vonnis van 9 okt. 1979 Interpolis toe te bewijzen dat voornoemde brand door X zelf is gesticht. Na door Interpolis ingesteld hoger beroep heeft het Hof te 's-Hertogenbosch bij arrest van 24 sept. 1980 voornoemd vonnis vernietigd en Interpolis toegelaten door getuigen **bewijs** te leveren van feiten en omstandigheden waaruit kan worden afgeleid dat X de litigieuze brand heeft gesticht. Nadat drie getuigen waren gehoord en na voortgezet debat heeft het Hof bij arrest van 3 maart 1981 aan X diens vordering ontzegt.

X heeft zich van beide arresten in cassatie voorzien en voert daartegen een middel aan, bestaande uit drie onderdelen, waarvan het eerste slechts een inleidend karakter heeft.

2. Onderdeel 2 berust op de opvatting, dat de **verzekeraar**, die het in art. 294 K bedoelde **bewijs** moet leveren, "rechtstreeks" **bewijs** dient te leveren en niet kan volstaan met een bewijslevering door **vermoedens** in voege als door het Hof opgedragen.

Art. 294 K luidt: "De **verzekeraar** is ontslagen van de verplichting tot voldoening der schade, indien hij bewijst dat de brand door merkelijke schuld of nalatigheid van den verzekerde zelve veroorzaakt is."

Noch in de tekst van dit voorschrift noch elders in de wet valt te lezen dat de **verzekeraar** bij het leveren van het hier bedoelde **bewijs** bedoeld **bewijs** beperkt is in zijn mogelijkheden dus dat slechts "rechtstreeks" **bewijs** in aanmerking komt en dat **vermoedens** geen rol mogen spelen. Een bijzonder bewijsvoorschrift zoals art. 258 K geldt hier niet. Evenmin biedt de bij Voorduin, "Geschiedenis en beginselen der Nederlandsche Wetboeken", IX-II (1841), p. 269-271, weergegeven geschiedenis van de totstandkoming van art. 294 enige steun aan de opvatting van het onderdeel.

Ook de redelijkheid brengt m.i. niet mee, **bewijs** door **vermoedens** uit te sluiten of te beperken bij toepassing van art. 294. Opgemerkt zij dat de verzekerde bij het bijbrengen van het **bewijs** dat het evenement zich heeft voorgedaan of van de schade, vrij is om daartoe elk bewijsmiddel te gebruiken waarover hij kan beschikken. Dorhout Mees-Wachter, "Schadeverzekeringsrecht" (1967) nr. 449, kent die vrijheid toe aan iedere "...partij, die nopens de schade enig **bewijs** moet leveren". Hierbij bedenke men dat het **bewijs** van brandstichting meestal slechts bij uitzondering "rechtstreeks" - in dier voege dat zich tussen de waarnemende rechter en de brandstichting ten hoogste een tussenschakel bijv. een "oog"-getuige bevindt; vgl. Veegens-Wiersma, "Het nieuwe bewijsrecht" (1973), p. 50-51 - geleverd zal kunnen worden en dat "indirect" **bewijs** in de vorm van feiten en omstandigheden die de basis van "vermoedens" kunnen zijn, niet zelden minstens zo betrouwbaar

is als zgn. "rechtstreeks" bewijs. Het vaststellen van de relevante feiten "... is vaak heel moeilijk, zo niet onmogelijk", schrijft Dorhout Mees in deel III van zijn "Nederlands handels- en faillissementsrecht" (1980), p. 164, bovenaan. Het bewijs door vermoedens noemt hij "zeer belangrijk". Dit is een bewijsmiddel dat "even goed is als de andere. Het bestaat uit het trekken van conclusies naar waarschijnlijkheidsrekening uit feiten die op andere wijzen zijn bewezen. De rechter gaat er eerst toe over indien de andere bewijsmiddelen niet afdoende zijn." (I.a.w., p. 165; vgl. Pitlo-Hidma, "Bewijs en verjaring" (1981) p. 97 e.v.; Veegens-Wiersma, "Het nieuwe bewijsrecht" (1973) p. 50 e.v.). Het in art. 1959 BW bedoelde vermoeden is niet van minder waarde dan andere bewijsmiddelen: Scheltema-Mijnssen, "Algemeen deel van het schadeverzekeringsrecht" (1978) p. 124, verwijzend naar F.G. Scheltema, "Nederlandsch burgerlijk bewijsrecht" (1940) p. 115, en naar Asser-Anema-Verdam, "Van bewijs" (1953), p. 287 e.v. Hier wijkt de wet af van het gewone spraakgebruik, dat "vermoeden" gelijk stelt aan "fictie" of "veronderstelling". (Pitlo-Hidma p. 98; Veegens-Wiersma p. 51).

Dat het ontwerp-bewijsrecht het vermoeden als bewijsmiddel niet meer kent, doet aan het vorengestelde niet af, integendeel: "Van rechterlijke vermoedens behoeft niet te worden gerept aangezien de rechter vrijelijk aan ieder feitelijk gegeven in het geding de bewijskracht kan hechten die hem goeddunkt, tenzij de wet anders bepaalt" (MvT, 10377-3 d.d. 24 okt. 1969, p. 9 rechts), welke vrijheid bovendien bij nota van wijziging (10377-9 d.d. 24 aug. 1981) in het wetsontwerp zelf (10377-10) is geëxpliciteerd in art. 179, eerste lid (vgl. de MvA d.d. 24 aug. 1981, 10377-7, p. 1-2). Vgl. C.H. Beekhuis in R.M. Themis, 1960, p. 579. Pitlo-Hidma, p. 21 en 97, wijst er op dat een vermoeden in wezen geen bewijsmiddel is maar een redenering.

In het voorontwerp-Boek 7 NBW is een bijzondere bepaling voor brandverzekering als het huidige art. 294 K niet meer opgenomen. De algemene regeling van art. 7.17.2.9 zal ook voor brandverzekering gelden; vgl. Toel. p. 1185 en 1175-1176. Een regel inzake bewijslast is in laatst genoemde bepaling niet opgenomen. Een en ander zo zijnde stond het aan het Hof vrij zich in het onderhavige geval van vermoedens te bedienen, weshalve onderdeel 2 faalt.

3. Onderdeel 3 acht r.o. 3 van het eindarrest onbegrijpelijk. Het onderdeel ontbeert feitelijke grondslag voor zover het aan het Hof het oordeel toeschrijft dat reeds de enkele aanwezigheid van X in de onmiddellijke nabijheid van zijn woning omstreeks het tijdstip waarop de brand aldaar werd ontdekt, de gevolgtrekking wettigt dat hij die brand heeft gesticht. Als ik het goed zie heeft het Hof die gevolgtrekking immers mede gebaseerd op het gesprek tussen de getuige Spierings en X. Bovendien heeft het Hof, door de verwijzing in genoemde r.o. 3 naar het tussenarrest (vierde r.o.), betekenis toegekend aan het feit dat X "... bewering van het tegendeel (in dat geval; F.) gelogenstraft zou worden", met andere woorden: aan het feit dat X over die aanwezigheid gelogen heeft. Het vermoeden dat X de brand heeft gesticht, doet het Hof aldus niet alleen op zijn aanwezigheid steunen, maar tevens op zijn leugen daarover en op het gesprek met zijn schoonzuster, de getuige Spierings. Het desbetreffende oordeel van het Hof, dat berust op waarderings van feitelijke aard, is niet onbegrijpelijk, ook al dwingen die drie feiten en omstandigheden niet noodzakelijkerwijze tot de slotsom dat X de brand heeft gesticht. Zgn. "wiskundige" zekerheid is in deze zaak niet bereikt, maar daarvan is in het bewijsrecht nagenoeg nooit sprake; vgl. de eerder geciteerde auteurs.

Wat eerder bedoelde leugen betreft, uit de stukken blijkt niet dat X daar een aannemelijke verklaring voor heeft gegeven. In het strafrecht is reeds geruime tijd aanvaard dat een leugen van een ontkenkende verdachte, opgevat als middel om de waarheid te bemantelen, kan bijdragen tot het bewijs: HR 13 febr. 1973, NJ 1973, 139 met de concl. OM; vgl. HR 19 juni 1973, NJ 1973, 356; HR 10 jan. 1978, NJ 1978, 595, en de concl. OM NJ 1974, 241, p. 631 rechts; J. M. Reijntjes, "Strafrechtelijk bewijs in wet en praktijk" (1980), p. 170-172.

Mitsdien kan onderdeel 3 niet slagen.

4. Ik concludeer tot verwerping van het beroep, met verwijzing van eiser tot cassatie in de op de voorziening gevallen kosten.

Redactionele verwijzingen

[\(T\) NJ 1997/132](#)

[\(T\) NJ 1998/440](#)

[\(T\) RVDW 1982/89](#)

[\(T\) VR 1996/207](#)